

Förberedelser och planering av Stödenheten

Kerstin Bohm

Helena Söderling

I mars 1994 erhöll professor Lil Träskman-Bendz och docent Agneta Öjehagen, Sektionen för Affektiva Sjukdomar och Suicid-prevention, Psykiatriska kliniken vid Universitetssjukhuset i Lund, medel för habilitering och rehabilitering till ett projekt avseende stöd för närstående till personer som tagit livet av sig. Behovet av stöd till denna grupp ansågs vara mycket stort med tanke på sorgearbetets karaktär. I ansökan betonades att sorgearbetet efter självmord kan kompliceras av flera faktorer: 1) dödsfallet är ofta plötsligt, oväntat och våldsamt ; 2) sociala strukturer och relationer kan ha varit belastade före dödsfallet; 3) skuld- och skamkänslor, förnekande och aggressivitet efteråt, liksom andra människors undvikande beteende gentemot de efterlevande. Verksamheten skulle erbjuda de efterlevande en genomgång av situationen före självmordet, krisintervention inklusive en uppföljning av samtalen. Projektet skulle utvärderas.

Medel beviljades till två halvtidskurators-tjänster, en sekreterare på 25 % och terapihandledning. Avsiktligt valde man att anställa två kuratorer på halvtid och inte en på heltid med tanke på arbetets krävande och speciella karaktär. I första hand planerades hög tillgänglighet och framför allt kortvarigt stöd. Krismottagningen förlades till psykiatriska kliniken.

Syfte

Syftet med verksamheten kan delas in i fyra delar:

1) Att bistå de drabbade och underlätta för dem i deras sorgearbete för att förebygga långvarig ohälsa. Detta innebär att försöka minska eventuell upplevelse av skuld och skam, att hjälpa den efterlevande till ett accepterande av vad som har hänt, lindra känslan av skada och övergivenhet och därigenom underlätta sorgprocessen. Det innebär också att hjälpa den dödes familjemedlemmar att tala med varandra utan alltför stora förvrängningar av verkligheten och att ibland finna nya roller i familjen.

2) Att öka kunskapen om efterförloppet hos de närstående.

3) Att öka kunskapen om de närståendes upplevelser av omständigheterna före självmordet.

4) Att klarlägga behovet av denna typ av insats.

Målgrupp

Verksamheten skulle vända sig till anhöriga och andra närstående till personer som begått självmord, och som var bosatta i landstingets södra sjukvårdsdistrikt, företrädesvis Lund-Orup. Även enstaka personer bosatta utanför de södra sjukvårdsdistrikten har sökt sig till Stödenheten och har kunnat tas emot.

Uppbyggnadsfas

Arbetet startade i december 1994. Verksamheten har bedrivits på Psykiatriska kliniken, Universitetssjukhuset i Lund. I inlednings-skedet försökte vi skaffa oss kunskap om de efterlevandes behov och önskemål, och hur

vi skulle kunna möta dessa. Information om detta fick vi bl a genom att en enkät (se separat artikel) skickades ut till samtliga medlemmar i Svenska Organisationen för Efterlevandestöd (SPES) i södra regionen. Vi mötte ett mycket stort intresse och stor samarbetsvilja från SPES och fick ett överväldigande antal svar från medlemmarna. I inledningsskedet måste vi också göra oss kända, dels för de närstående, och dels för de professionella som mötte dem i sitt arbete. Detta skedde genom att vi utarbetade en broschyr med information om Stödenheten, som vi distribuerade till de professionella som vi antog

skulle komma i kontakt med de närstående såsom vårdcentraler, psykiatrimottagningar i öppen vård och polisen.

Det som fick störst genomslagskraft var en artikel om verksamheten i vår största dagstidning. Vi fick då erfa att det fanns ett sedan länge uppdämt behov av stöd hos de närstående. Redan samma dag som artikeln var införd ringde sex anhöriga till sex döda i självmord.

Denna artikel följdes upp efter ett halvår genom ännu en artikel i samma tidning, vilket föranledde att ytterligare ett antal närstående tog kontakt med oss.

Enkät till SPES-medlemmar

Kerstin Bohm

Kerstin Bohm är socionom, diplomerad S:t Lukasterapeut och auktoriserad familjerådgivare, tidigare verksam vid Enheten för Affektiva Sjukdomar och Suicidprevention, Universitetssjukhuset, Lund.

I vårt förberedelsearbete hade vi ett behov av att öka vår kunskap om de efterlevandes situation. Ett sätt att försöka kartlägga hur vår verksamhet skulle utformas var att vända oss till anhöriga som hade denna smärtsamma livserfarenhet att ha förlorat en närstående genom självmord. Enheten för Affektiva Sjukdomar och Suicidprevention i Lund har sedan många år ett välutvecklat samarbete med föreningen Svenska organisationen för Prevention och Efterlevandestöd (SPES). Det

blev därför naturligt för oss att vända oss till den regionala SPES-föreningen för att nå den grupp människor vi behövde för att få den kunskap vi eftersträvade. Vår förhoppning var att deras erfarenheter skulle utgöra bakgrund till och vara en utgångspunkt för vårt kommande kliniska arbete.

Vi utformade en enkät som i början av januari 1995 tillställdes 80 vuxna SPES-medlemmar i regionen. Enkäten utsändes för oss anonymt via SPES kontaktpersoner som överlämnade våra frankerade brev till sina medlemmar. Tillsammans med enkäten utgick ett personligt följebrev från kontaktpersonerna som stöd för vår önskan om besvarande. Av 80 utskick fick vi 74 tillbaka, varav en enkät besvarades gemensamt av ett föräldrapar. Av svaren återkom endast fyra anonyma.